

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІРПІНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»

Циклова комісія філологічних дисциплін

Заступник директора
з навчальної роботи
Вікторія СОВА
2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРЕДМЕТА

«Українська мова»

(назва предмета)

галузі знань

**D Бізнес, адміністрування та право,
F Інформаційні технології,
G Інженерія, виробництво та будівництво**

(шифр і назва галузі знань)

освітньо-професійні
програми

**Облік і оподаткування,
Фінанси, банківська справа та страхування,
Бізнес-менеджмент,
Маркетинг,
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність,
Інженерія програмного забезпечення,
Комп'ютерна інженерія,
Харчові технології**

спеціальності

**D1 Облік і оподаткування,
D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок,
D3 Менеджмент,
D5 Маркетинг,
D7 Торгівля,
F2 Інженерія програмного забезпечення,
F7 Комп'ютерна інженерія,
G13 Харчові технології**

відділення

економічне, підприємництва, інформаційних технологій

(назва відділення)

Робоча програма

«Українська мова»

(назва предмета)

для студентів
за галузями знань

D Бізнес, адміністрування та право,
F Інформаційні технології,
G Інженерія, виробництво та будівництво

спеціальностями

D1 Облік і оподаткування,
D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок,
D3 Менеджмент,
D5 Маркетинг,
D7 Торгівля,
F2 Інженерія програмного забезпечення,
F7 Комп'ютерна інженерія,
G13 Харчові технології

освітньо-професійними
програмами

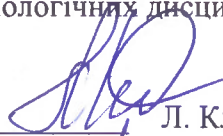
Облік і оподаткування,
Фінанси, банківська справа та страхування,
Бізнес-менеджмент,
Маркетинг,
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність,
Інженерія програмного забезпечення,
Комп'ютерна інженерія,
Харчові технології

складена на основі навчальної програми з предмета «Українська мова», рівень стандарту, затвердженої наказом МОН від 23.10.2017 р. № 1407, - 26 с.

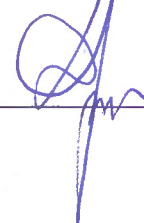
Розробники: Олександр КОТЯШ, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист,
Лілія ОМЕЛЬЧЕНКО, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист,
Алла ПАВЛОВА, к.ф.н., доцент, викладач вищої кваліфікаційної категорії

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії філологічних дисциплін
Протокол від «29 серпня 2025 року № 1

Голова циклової комісії філологічних дисциплін

Л. Клименко

Схвалено методичною радою коледжу.
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Голова Д. Костюк

Ірпінь, 2025 рік

1. Опис предмета

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика предмета	
		денна форма здобуття освіти	
Загальна кількість годин – 154	Галузі знань: D Бізнес, адміністрування та право F Інформаційні технології G Інженерія, виробництво та будівництво	Базовий	
	Спеціальності: D1 Облік і оподаткування, D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок D3 Менеджмент D 5 Маркетинг, D7 Торгівля, F2 Інженерія програмного забезпечення, F7 Комп'ютерна інженерія, G13 Харчові технології. Освітньо-професійні програми: Економіка, Облік і оподаткування, Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, Бізнес-менеджмент, Маркетинг, Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Інженерія програмного забезпечення, Комп'ютерна інженерія, Харчові технології	Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр:	
		1-й	2-й
		Аудиторні:	
		34	46
		Рік підготовки:	
		2-й	
		Семестр:	
		3-й	4-й
	Аудиторні:		
34	38		
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	68 год.	84 год.
I курс		152 год.	
I сем. – 2		Індивідуальні заняття:	
II сем. – 2		0 год.	
II курс			
III сем. – 2			
IV сем. – 2			

2. Пояснювальна записка

Українська мова як державотворчий чинник, засіб збереження культурного надбання українського народу, формування громадянина України й особистості студента для підготовки фахового молодшого бакалавра на основі базової загальної середньої освіти є найважливішим предметом.

Програма відображає засадничі ідеї Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 11. 2011 р. № 1392), Державного стандарту початкової загальної освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 20. 04. 2011 р. № 462), а також концепції «Нова українська школа».

У контексті ключових підходів сучасної освіти (компетентнісний, особистісно орієнтований і діяльнісний) предмет «Українська мова» є засобом розвитку й соціалізації студентів, становлення їх як особистостей і громадян своєї країни. Здобуті у процесі навчання української мови знання, набуті вміння й навички мають бути опорою, яка дасть здобувачам змогу реалізувати себе в житті, стати носіями культури свого народу, ініціаторами відновлення й збереження найкращих культурних традицій свого народу.

Сучасне навчання є компетентнісним, а отже орієнтованим не на засвоєння визначеного обсягу знань, а передусім на пізнання життєвих реалій, у яких ці знання мають значення.

Метою предмета «Українська мова» є формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатой мовної особистості.

Завданнями предмета є:

- формування ціннісного ставлення до української мови як державної мови України;
- формування предметної і ключових компетентностей;
- формування духовного світу здобувачів, цілісних світоглядних уявлень, системи загальнолюдських, національних, особистісних ціннісних орієнтирів;
- навчання засобами мови пізнавати світ, облаштовувати гармонійне співіснування в ньому, зберігати й передавати культурні набутки, виражати емоції й почуття, розв'язувати життєві проблеми;
- формування мовленнєвої культури, раціональної мовленнєвої поведінки;
- розвиток логічного і критичного мислення, творчої уяви;
- формування мовного смаку, мовного чуття і мовної стійкості, сприяння усвідомленню краси й естетики української мови.

Компетентнісний потенціал предмета – здатності, яких набуває кожен здобувач як суб'єкт освітнього процесу для самовизначення, загального розвитку й самореалізації.

Перелік і зміст ключових компетентностей:

1. Спілкування державною мовою – готовність (здатність) здобувачів засобами української мови успішно взаємодіяти у процесі розв'язання типових для віку життєвих проблем; сформоване ціннісне ставлення до мови свого народу, наявність досвіду послуговування державною мовою.

2. Спілкування іноземними мовами – готовність (здатність) реалізовувати різноманітні комунікативні наміри у широкому діапазоні особистісних, соціальних і культурних контекстів.

3. Математична грамотність – спроможність особистості застосовувати математичні вміння в реальному житті, працювати з числовою інформацією.

4. Компетентності у природничих науках і технологіях – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти й оперувати інформацією відповідно до потреб, застосовувати ІКТ у навчанні й повсякденному житті, знаходити, опрацьовувати і систематизовувати інформацію); здатність бути відкритими до інновацій, реалізувати себе в мінливому технологічному, життєвому, навчальному й трудовому середовищі.

5. Інформаційно-комунікаційна компетентність – здатність (готовність) розуміти навколишнє інформаційне середовище, самостійно шукати, добирати й критично аналізувати необхідну інформацію, трансформувати, зберігати та транслювати її й діяти відповідно до своїх цілей і прийнятої в суспільстві комунікаційної етики.

6. Уміння вчитися протягом життя – здатність і внутрішня потреба самостійно здобувати знання і формувати вміння відповідно до поставлених цілей з метою самовдосконалення й самореалізації.

7. Соціальна і громадянська компетентності – усвідомлення громадянської повинності й відповідальності, здатність до реалізації громадянських прав і обов'язків.

8. Підприємницька компетентність – це інтегрована якість особистості, що базується на креативності, творчості, інноваційності, здатності до ризику, спроможності планувати, самоорганізовуватися й організувати підприємницьку діяльність, утілювати ідеї у сферу економічного життя, розв'язувати конфліктні ситуації, приймати рішення, брати на себе

відповідальність, формувати моделі поведінки, необхідні для успішного розв'язання нагальних виробничих проблем.

9. Загальнокультурна – здатність здобувача усвідомлено сприймати надбання культури як цінність, аналізувати й оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати традиційні для культури українського народу методи самовиховання.

10. Екологічна грамотність і здорове життя – здатність розумно й раціонально користуватися природними ресурсами, усвідомлене ставлення до ролі довкілля для життя й здоров'я людини; готовність виявляти активну життєву позицію в питаннях захисту довкілля, дотримуватися здорового способу життя й пропагувати його.

Добір навчального змісту здійснено з урахуванням таких дидактичних і методичних принципів:

1) *соціальної доцільності* (засвоєний навчальний матеріал і сформовані на його основі вміння й навички зумовлені системою соціальних цінностей і очікувань);

2) *взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку* (наявність у змісті елементів, що забезпечують гармонійну реалізацію загальноосвітніх і предметних завдань);

3) *демократизації й гуманізації* (забезпечення суб'єкт-суб'єктних стосунків між викладачем й здобувачами);

4) *детермінації* (налагодження зв'язків предмета з попереднім досвідом здобувачів, прогнозування майбутніх успіхів);

5) *єдності теорії й практики* (засвоєний навчальний матеріал, сформовані вміння й навички мають прикладний характер, можливість застосування не лише у сфері навчальної діяльності, а й професійній та особистісній).

Однією з особливостей процесу навчання української мови здобувачів є водночас зосередження уваги на виявленні інтересів і здібностей, що можуть бути визначальними у виборі професії; розвиткові оргдіяльнісних умінь, формуванні здатності працювати в колективі й індивідуально; формуванні вміння приймати рішення і бути відповідальним за нього; розвиткові вміння ставити цілі й системно працювати над реалізацією їх; формуванні внутрішнього потреби самонавчання і самовдосконалення.

Очікувані результати навчальної діяльності здобувачів виражають **знаннєвий, діяльнісний, ціннісний, емоційний та поведінковий компоненти** ключових і предметної компетентностей, що мають бути сформовані у процесі навчання.

Змістові лінії визначають суть процесу навчання української мови:

мовленнева змістова лінія орієнтує роботу викладача на всебічний розвиток здобувачів, формування їх як компетентних мовців, передбачає системну цілеспрямовану роботу на кожному занятті над збагаченням активного словника, засвоєнням мовленнєвих жанрів, формуванням навичок ефективної комунікації, набуттям досвіду розв'язання життєвих проблем засобами мови;

мовна змістова лінія визначає перелік важливих для засвоєння питань теорії мови, що є базовими для формування навичок нормативного мовлення, мовленнєвої культури;

необхідність *діяльнісної змістової лінії* зумовлена метапредметним характером предметних знань і необхідністю занурення здобувачів як суб'єктів навчально-виховного процесу в усі види діяльності, під час яких вони набувають суб'єктного досвіду, опановують різні стратегії мовленнєвої діяльності;

соціокультурна змістова лінія покликана забезпечувати системність патріотичного, морального, естетичного виховання здобувачів, реалізовувати завдання соціалізації шкільної молоді, бути орієнтиром у спрямуванні навчання на оволодіння всіма ключовими компетентностями.

У *мовленнєвій лінії* подано перелік рекомендованих видів роботи, які дають змогу здобувачам реалізувати здобуті знання на практиці. Ці види роботи забезпечують повноцінний мовленнєвий розвиток здобувачів, бо комплексно охоплюють формування всіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння і письма).

Соціокультурний компонент програми також визначає вектор формування загальної культури здобувачів через ознайомлення їх із культурною спадщиною свого народу й світу, виховання патріотизму й моральності. Реалізації цих завдань сприятиме текстоцентричний підхід до навчання мови, що передбачає добір і системну роботу на кожному занятті з текстами різних типів, стилів і жанрів мовлення.

Текст настільки універсальний засіб, що може бути застосований на різних заняттях, сприяти реалізації багатьох методів навчання, усіх поставлених цілей на занятті. Текст на занятті потрібно використовувати з метою читання, створення його інтонаційної карти, переказування, проведення словникової роботи; визначення й осмислення теми, головної думки; з'ясування ознак і композиційних елементів тексту; визначення стильових рис, мети висловлення; співвіднесення мовних засобів із задумом, типом, жанром і стилем мовлення; визначення та обґрунтування типу мовлення; організації групового чи індивідуального лінгвістичного дослідження; організації самостійної роботи; визначення емоційного впливу тексту на читачів, слухачів; виявлення й маркування певного мовного явища; узагальнення певного мовного матеріалу (групування, класифікація, структурування й систематизування); формулювання тези, гіпотези, добір аргументів; проведення аналогії з відомими фактами, прикладами з життя людей, історичними подіями, прислів'ями й афоризмами, творами, цитатами з творів, епіграфами і багато ін.; пояснення написання й вимови; організації супутнього повторення; привернення уваги до тропів задля формування відчуття естетичної насолоди; редагування; добору слів і виразів, що сприяють налагодженню психологічного комфорту, унеможливають конфлікт; видозміни (розширення, скорочення, збагачення певними одиницями (влучними словами і виразами, синонімами, епітетами, фразеологізмами, тропами), заміна одних одиниць іншими, логічне розташування змістових елементів структури тексту); виявлення проблеми; виконання логічних операцій (аналіз, синтез, порівняння, зіставлення, висновки); осмислення поведінкових зразків героїв тексту й зіставлення їх з поведінковими нормами нашого суспільства; прогнозування психологічного впливу тексту на співрозмовника; виявлення прийомів гармонійного спілкування; висловлення власного ставлення до змісту тексту; добору коментарів; «переведення» з одного стилю в інший; переведення в інший формат: схему, малюнок, таблицю тощо); створення власного висловлення тощо.

Наскрізна лінія **«Екологічна безпека і сталий розвиток»** спрямовує діяльність викладача й здобувачів на формування соціальної активності, відповідальності й екологічної свідомості, усвідомлення сталого розвитку, готовності брати участь у розв'язанні питань довкілля і розвитку суспільства; конкретизує роботу зі збереження й захисту навколишнього середовища.

Наскрізна лінія **«Громадянська відповідальність»** сприяє формуванню соціальної й громадянської компетентностей, розкриває суть поняття «відповідальний громадянин», визначає вектори його діяльності.

Наскрізна лінія **«Здоров'я і безпека»** активно долучається до формування безпечного для життя й діяльності середовища, орієнтуючи на розвиток здобувача як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного громадянина, що дотримується здорового способу життя.

Метою наскрізної лінії **«Підприємливість і фінансова грамотність»** є навчання молодого покоління українців ощадливості, раціонального використання коштів, планування витрат; стимулювання у них лідерських ініціатив, прагнення успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі.

Важливе місце у програмі відведено вивченню основ риторики, адже риторика – це не лише теорія і практика досконалого мовлення, переконливого, гарного, доцільного, ефективного тощо, це насамперед студента про мовленнєве виховання особистості.

Потреба вивчення основ риторики зумовлена її суспільними функціями: *виховання* ритора як гідного громадянина, компетентного у публічному мовленні; *визначення* норм і правил публічної аргументації, що забезпечують продуктивне обговорення важливих для суспільства проблем; *організація* базових мовленнєвих суспільних відносин; визначення

критеріїв оцінювання публічної діяльності, на основі яких добирають осіб, здатних обіймати відповідальні посади.

Знання елементів практичної риторики дасть змогу забезпечити формування у здобувачів таких життєво важливих умінь і навичок:

- орієнтуватися у ситуаціях спілкування;
- будувати діалог залежно від цілей спілкування й соціального контексту;
- надавати висловленню сенсу і змісту засобами лексики, фразеології й граматики;
- ініціювати, підтримувати, розвивати й завершувати спілкування;
- налагоджувати гармонійні стосунки з людьми;
- бути переконливим у своїх висловленнях, бажаним співрозмовником, привабливим і впливовим оратором.

Отже, вивчення риторики сприятиме також зростанню загального показника культури в країні.

Компетентнісний підхід в освіті спрямовує навчально-виховний процес на формування ключових і предметної компетентностей. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти визначає такий перелік *ключових компетентностей*: уміння вчитися протягом життя, спілкування рідною/державною й іноземними мовами, математична, компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно-комунікаційна, соціальна і громадянська, здоров'язбережувальна, загальнокультурна, підприємницька, а також як предметну називає комунікативну.

3. Розподіл годин на лекції та практичні заняття

Назва теми	Всього, год.	Лекції, год.	Семинарські /практичні год.	Індивідуальна робота, год.
I СЕМЕСТР				
ТЕМА 1. ВСТУП. ПОНЯТТЯ НОРМИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ				
1. Лексикографія. Сучасні лексикографічні джерела: словники, довідкова література. Довідкові медіа ресурси. Основні типи словників.	2		2	
2. Поняття норми в сучасній українській літературній мові. Мовна норма. Нормативне й ненормативне мовлення. Типи норм. Лексичне значення слова. Лексична помилка. Слово і контекст.	2		2	
3. Слова власне українські й запозичені. Виправдані й небажані запозичення. Лексичні та фразеологічні синоніми, антоніми. Синонімічне багатство мови	2		2	
4. Пароніми. Запобігання помилкам у вживанні паронімів. Порушення лексичної норми. Кальки з інших мов. Уживання слів у невласливому значенні.	2		2	
5. Основні групи фразеологізмів. Багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів.	2		2	
6. Есе. Види есе, вимоги до його написання. Усний переказ	2		2	
7. Утвердження лексичної норми в словниках української мови. КР. Лексична норма . ТЕСТ. ТО	2		2	
ТЕМА 2. ПРАКТИЧНА РИТОРИКА				
8. Риторика як мистецтво. Роль риторики в сучасному світі.	2		2	

Мовленнєва ситуація. Елементи мовленнєвої ситуації.				
9. Особистість мовця. Риси гарного співрозмовника. Вимоги до оратора. Комунікативний стан мовця	2		2	
10. Контакт з аудиторією. Види й цілі слухання. Ефективність мовлення. Мовленнєва подія. Мовленнєвий вчинок. Діалог.	2		2	
11. Підготовка тексту до виступу. Естетика тексту. Написання тексту для виступу.	2		2	
12. Стратегія і тактика мовленнєвої поведінки. ТЕСТ. ТО.	2		2	
ТЕМА 3. ОРФОЕПІЧНА НОРМА				
13. Орфоепічна помилка. Милозвучність. Чергування у-в, і-й як засіб милозвучності мови. Основні правила вимови голосних звуків	2		2	
14. Основні правила вимови приголосних звуків	2		2	
15. Наголос. Основні правила наголошування слів. Варіантне наголошування слів. Словорозрізнявальний, формо розрізнявальний і діалектний наголос.	2		2	
16. Контрольне есе на одну з тем: «Чого варто уникати в спілкуванні», «Ціна недбалості», «Гаджети чи реальне спілкування?».	2		2	
17. Повторення та узагальнення вивченого. ТО.	2		2	
Всього годин у 1 семестрі	34		34	
II СЕМЕСТР				
ТЕМА 4. ОРФОГРАФІЧНА НОРМА				
1. Орфограма. Орфографічна помилка. Принципи української орфографії. Ненаголошені е, и в корені слова.	2		2	
2. Апостроф. Позначення м'якості приголосних.	2		2	
3. Чергування голосних і приголосних звуків. Зміни приголосних при збігові їх у процесі словотворення	2		2	
4. Спрощення приголосних. Подвоєні літери (внаслідок подовження і збігу).	2		2	
5. Правопис суфіксів і префіксів.	2		2	
6. Уживання великої літери. Велика літера й лапки у власних назвах.	2		2	
7. Правила перенесення слів із рядка в рядок. Графічні скорочення.	2		2	
8. Написання складних слів разом, окремо, з дефісом	2		2	
9. Написання слів іншомовного походження. Правило «дев'ятки»	2		2	
10. Розрізнення прислівників і співзвучних сполук. Написання не, ні з різними частинами мови	2		2	
11. Складні випадки написання прізвищ. Складні випадки написання географічних назв. Читання тексту мовчки. Контрольний диктант. ТО	2		2	
ТЕМА 3. МОРФОЛОГІЧНА НОРМА				
12. Морфологічна норма. Морфологічна помилка. Іменник. Рід іменника. Паралельні родові форми іменника	2		2	
13. Число іменника. Іменники, що мають лише форму однини або множини	2		2	
14. Складні випадки відмінювання іменників I і II відміни.	2		2	
15. Складні випадки відмінювання іменників III і IV відміни.	2		2	

16. Урок мовленнєвого розвитку. Написання есе про явище природи, що викликає найбільше захоплення й здивування.	2		2	
17. Закінчення –у(-ю), -а(-я) в іменниках родового відмінка однини чоловічого роду	2		2	
18. Особливості кличного відмінка. Творення й відмінювання імен по батькові. Усний твір.	2		2	
19. Контрольна робота (тест). ТО	2		2	
ТЕМА 4. ПРАКТИЧНА РИТОРИКА				
20. Суперечка як вид комунікації. Різновиди суперечки. Правила ведення суперечки.	2		2	
21. Полемічні прийоми. Мистецтво відповідати на запитання.	2		2	
22. Теза й аргументи. Контрольний твір за змістом висловів народної мудрості.	2		2	
23. Повторення вивченого в II семестрі. ТО.				
Всього годин у II семестрі	46		46	
ВСЬОГО	80		80	
II курс				
III семестр				
ТЕМА 1. ПРАКТИЧНА РИТОРИКА				
1. Мовна стійкість як ключова риса національномовної особистості. Поняття мовної стійкості. Джерела, що живлять мовну стійкість	2		2	
2. Засоби мовного вираження промови. Метафора, метонімія, їхня роль у мовленні	2		2	
3. Риторичні фігури (антитеза, градація, повторення, риторичне запитання, звернення, порівняння). Усний переказ	2		2	
4. Контрольне есе. «Перші кроки для досягнення мети» із використанням троп та риторичних фігур. ТО	2		2	
ТЕМА 2. МОРФОЛОГІЧНА НОРМА				
5. Прикметник. Відмінкові закінчення прикметників. Вищий і найвищий ступені порівняння прикметників	2		2	
6. Правопис прислівників. Ступені порівняння.	2		2	
7. Прислівник. Контрольна робота. Диктант	2		2	
8. Числівник. Складні випадки узгодження й відмінювання числівника.	2		2	
9. Дієслово і дієслівні форми. Складні випадки словозміни дієслів дати, їсти, відповісти, бути та ін. Форми вираження наказового способу дієслів. Усний діалог	2		2	
10. Активні й пасивні дієприкметники. Контрольна робота. Тест. ТО	2		2	
ТЕМА 3. СИНТАКСИЧНА НОРМА				
11. Поняття синтаксичної норми. Синтаксична помилка. Складні випадки синтаксичного узгодження	2		2	
12. Складні випадки і варіанти синтаксичного керування. Уживання прийменників в і на з географічними назвами та просторовими іменниками, словосполучення з прийменниками по, в (у), при, за, із-за.	2		2	
13. Варіанти граматичного зв'язку підмета і присудка.	2		2	
14. Пасивні конструкції з дієсловами на –ся. Синтаксичні конструкції з формою на –но, – то	2		2	

15. Порядок слів у реченні. Односкладні й неповні речення. Просте ускладнене речення	2		2	
16. Правила побудови складних речень. Логічні помилки в складних реченнях.	2		2	
17. Повторення й узагальнення вивченого. Контрольна робота (тестові завдання закритої та відкритої форми).ТО	2		2	
Всього годин у III семестрі	34		34	
IV семестр				
ТЕМА 1. ПУНКТУАЦІЙНА НОРМА				
1. Пунктуаційна помилка. Тире між підметом і присудком у простому реченні.	2		2	
2. Розділові знаки у простих реченнях, ускладнених звертаннями, однорідними членами речення.	2		2	
3. Розділові знаки у простих реченнях, ускладнених відокремленими означеннями, прикладками, обставинами, вставними словами і реченнями.	2		2	
4. Кома в складному реченні	2		2	
5. Крапка з комою у складному реченні. Написання есея на одну з тем: «Ця музика спонукає до думок», «Читання робить нас кращими».	2		2	
6. Двокрапка у складному реченні	2		2	
7. Тире у складному реченні	2		2	
8. Розділові знаки при прямій мові	2		2	
9. Контрольна робота. ТЕСТ. ТО	2		2	
ТЕМА 2. СТИЛІСТИЧНА НОРМА				
10. Стилiстична помилка. Стилiстичне використання багатозначних слiв i омонiмiв, синонiмiв, антонiмiв i паронiмiв. Стилiстичнi особливостi слiв iншомовного походження	2		2	
11. Стилiстичне забарвлення лексики. Книжна й розмовна лексика. Оцiнна лексика. Стилiстична роль неологiзмiв i застарiлої лексики.	2		2	
12. Стилiстичне забарвлення фразеологiзмiв. Виразальнi можливостi фразеологiзмiв.	2		2	
13. Стилiстичнi особливостi засобiв словотвору. Стилiстичнi особливостi частин мови. Усний твiр	2		2	
14. Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у рiзних стилях. Контрольна робота. ТЕСТ. ТО	2		2	
ТЕМА 3. ПРАКТИЧНА РИТОРИКА				
15. Iнформацiйнi жанри (представлення, пояснення, iнструкцiя, повiдомлення)	2		2	
16. Дiалогiчнi жанри (бесiда, телефонна розмова, листування)	2		2	
17. Оцiнювальнi жанри (похвала, осуд, рецензiя)	2		2	
18. Контрольний твiр.	2		2	
19. Повторення i узагальнення ТО.	2		2	
Всього у IV семестрi	38		38	
ВСЬОГО	72		72	

Зведені дані

Курс Семестр	I курс		Усього годин	II курс		Усього годин
	Усього	на		III	IV	
Усього годин на дисципліну	34	46	80	34	38	72
Перевірка мовної теми	6	6	12	6	6	12
Письмо: переказ	-	2	2	-	2	2
твір	-	2	2	-	2	2
есе	2	-	2	2	-	2
Правопис: диктант	2	-	2	2	-	2

Зміст програми (80 год.)

Очікувані результати	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	
		Мовна змістова лінія	Мовленнєва змістова лінія
<p style="text-align: center;"><u>Знаннєвий компонент</u></p> <p><i>Студент:</i> розуміє суть понять «лексикографія», «словник», «довідник», «довідкова література»; називає основні типи словників; усвідомлює важливість умінь систематизувати, зіставляти, аналізувати, узагальнювати й використовувати інформацію, яка міститься в лексикографічних джерелах, довідниках, ресурсах мережі Інтернет.</p> <p style="text-align: center;"><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p><i>Студент:</i> організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); володіє ефективними прийомами пошуку необхідної інформації в різних лексикографічних джерелах, зіставляє й аналізує її; користується у разі потреби, лексикологічними джерелами, виділяє необхідну інформацію з лексичних словників різного типу (тлумачного, словника синонімів, антонімів, іншомовних слів, фразеологічного та ін.) і довідників, у тому числі мультимедійних; висловлює припущення про достовірність наявної інформації; виявляє недостовірність одержуваної інформації, прогалини в інформації й заповнює їх; використовує знайдену інформацію для пояснень як докази й факти в різних навчальних і практичних ситуаціях, ситуаціях моделювання й проектування.</p> <p style="text-align: center;"><u>Ціннісний компонент</u></p> <p><i>Студент:</i> демонструє любов і повагу до</p>	2 год.	<p style="text-align: center;">Вступ</p> <p>Лексикографія. Сучасні лексикографічні джерела: словники, довідкова література (у числі на електронних носіях). Інформативна й нормативна функції їх. Основні типи словників. Довідкові медіаресурси.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Види роботи (рекомендовані):</i> складання й редагування словникових статей; здійснення лексикографічного пошуку; тлумачення значення слова різними способами; укладання словників-мінімумів «Складні випадки наголошування», «Незнайомі слова», тематичних словників-мінімумів тощо; обговорення теми «Словники в нашому житті»; диспут на тему: «Не бійтесь заглядати у словник: Це пишаний яр, а не сумне провалля...» (М. Рильський).</p>

<p>рідного слова, гордість за багатство і красу української мови; <i>висловлює</i> своє ставлення до знайденої інформації; <i>усвідомлює важливість</i> потреби пошуку додаткової інформації для розв'язання навчальних завдань і самостійної пізнавальної діяльності; <i>зберігає</i> необхідні лексикографічні видання, цінну інформацію на персональному комп'ютері, у домашній бібліотеці.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>Студент:</i> <i>виражає</i> засобами мовиадекватні почуття і враження від результатів роботи.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>Студент:</i> <i>відповідально ставиться</i> до кожного вжитого слова; <i>демонструє інтерес</i> до нових слів й <i>активність</i> у збагаченні власного словникового запасу.</p>			
<p style="text-align: center;">Соціокультурна змістова лінія</p> <p><i>Виразальні можливості української мови. Українська мова й відображена в ній національна культура. Як відновити джерела формування високої мовної культури. Словники – музеї слів (С. Пушик). Вишукана мова – моя мрія. Краса докілья в слові. Естетична функція слова. Мій активний словниковий запас.</i></p> <p><i>Українська мова – стратегічний ресурс України. Магія українського слова.</i></p> <p style="text-align: center;">Наскрізні лінії</p> <p>1. Здоров'я і безпека. <i>Стан мовленнєвого середовища – основа життєздатності етносу.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність. <i>Відповідальне ставлення до кожного вжитого слова.</i></p> <p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Прагнення захистити довкілля від згубного впливу соціуму. Чисте подвір'я – чиста планета.</i></p> <p>4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Піклування про власний розвиток. Активна участь у житті суспільства.</i></p>			
<p><u>Знаннєвий компонент</u> <i>Студент:</i> <i>розуміє</i> суть понять «лексична норма», «лексичне значення слів», «лексична сполучуваність слів», «слово і контекст», «лексична помилка»; <i>розуміє</i> суть понять «порушення лексичної норми», «фразеологізми», «стилістичне забарвлення фразеологізмів»; <i>пояснює</i> загальні принципи класифікації словникового складу української мови; <i>пояснює</i> найпоширеніші випадки порушення лексичної норми; <i>визначає</i> роль і стилістичні можливості вивчених лексичних одиниць, <i>комунікативнодоцільно</i> використовує їх у власному мовленні; <i>визначає</i> роль і дооречність використання фразеологічних засобів мови, стилістичну функцію їх;</p>	<p style="text-align: center;">12 год</p>	<p>Поняття норми в сучасній українській літературній мові Нормативне й ненормативне мовлення. Типи норм. Лексична норма Лексична помилка. Лексичне значення слова. Слово і контекст; залежність значень слова від контексту. Слововживання: вибір слова, лексична сполучуваність. Слова власне українські й запозичені. Виправдані й небажані запозичення. Лексичні й фразеологічні синоніми, антоніми. Синонімічне багатство української мови. Пароніми. Запобігання</p>	<p><i>Види роботи (рекомендовані):</i> <i>укладання</i> словника рідко вживаних слів; <i>укладання</i> тематичного словника українських фразеологізмів; <i>укладання</i> словника фразеологізмів у творах українських письменників; <i>укладання</i> словника небажаних запозичень «Свої не гірші заморян»; <i>складання</i> плану роботи на тиждень; <i>складання</i> плану дозвілля на канікули; <i>виступ</i> під час дискусії «Які слова руйнують наше життя?»; «Інтернет зближує чи накопичує самотність?»; <i>написання</i> есе</p>

<p><i>розуміє</i> відмінності між лексичними, фразеологічними синонімами; <i>доречно</i> використовує їх у тексті; <i>усвідомлює</i> відмінність між фразеологічними синонімами й антонімами; <i>використовує</i> лексичну синонімію як засіб виправлення невиправданих повторів, як засіб зв'язку речень у тексті; <i>правильно й доречно використовує</i> фразеологізми відповідно до стилістичного забарвлення їх.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>Студент:</i> <i>організовує свою діяльність</i> (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>організовує й планує</i> навчальне співробітництво з учителем та однокласниками; <i>працює</i> в групі й <i>набуває досвіду</i> такої роботи; <i>дотримується</i> лексичної норми в усних і писемних висловленнях; <i>уживає</i> слова відповідно до їхніх лексичних значень, <i>правильно використовує</i> у мовленні багатозначні слова, синоніми, антоніми, омоніми, слова в переносному значенні з урахуванням стилю мовлення; <i>додержується</i> лексичної сполучуваності слів; <i>виявляє й усуває</i> порушення лексичних норм, норм слововживання; <i>оцінює</i> власне й чуже мовлення з погляду точного, доречного й виразного слововживання; <i>висловлює</i> критичне ставлення стосовноживання українських слів у невластивому їм значенні, невмотивованого використання запозичень; <i>аналізує</i> різні ситуації мовлення, виділяє учасників спілкування, визначає їхні наміри; <i>практично засвоює</i> морально-етичні й психологічні принципи спілкування і співпраці; <i>висловлює</i> міркування й пропозиції щодо гармонізації спілкування.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>Студент:</i> <i>виявляє</i> в текстах та обґрунтовує особистісні й загальнолюдські цінності; <i>висловлює</i> власне розуміння цінностей. <i>демонструє</i> повагу до себе й інших, добираючи і вживаючи потрібні слова.</p> <p><u>Емоційний компонент</u></p>	<p>помилку у вживанні паронімів. Найпоширеніші випадки порушення лексичної норми. Кальки з інших мов, недоречно вживання українських слів у невластивому їм значенні. Основні групи фразеологізмів, багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів. Уживання слів у фразеологізмах відповідно до їхнього стилістичного забарвлення. Утвердження лексичної норми в словниках української мови (повторення й узагальнення).</p>	<p><i>«Прекрасна мить життя», «Чарівність і могутність слова»; редагування текстів; написання відгуку про сайт відомої людини; складання тексту рекомендаційного характеру «Як уникати помилок у мовленні»; написання повідомлення на тему «Лексичну норму відображають і утверджують насамперед словники»; добір і складання лінгвістичних мініатюр про правильність мовлення; переказування художнього тексту; складання плану проведення зимових канікул; складання паспорта слова; підготовка проєктів «Музей одного слова» (систематизація інформації про певне слово з різних лексикографічних джерел), «Фразеологічне багатство творів Мирослава Дочинця»; «Синоніми у творах Михайла Стельмаха»; переказування текстів різних стилів із творчим завданням; дискусія на тему: «Чи потрібні мові запозичення?»; виступ під час дискусії «Грубість – духовна слабкість чи демонстрування сили?»; написання есе «З чого зіткане щастя?»; збагачення тексту синонімами; складання тексту рекомендаційного характеру «Як уникати конфліктів з друзями»; написання повідомлення на тему «Жорстокі слова»; переказування публіцистичного тексту.</i></p>
--	---	--

<p><i>Студент:</i> висловлює адекватні почуття і враження від почутого й прочитаного; уміє керувати почуттями відповідно до обставин.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u></p> <p><i>Студент:</i> демонструє на парах активність, ініціативність, відповідальність, комунікабельність, уміння налагоджувати стосунки під час групової діяльності.</p>			
<p style="text-align: center;">Соціокультурна змістова лінія</p> <p><i>Чудова думка втрачає всю свою цінність, коли вона погано висловлена (Вольтер). Моє слово – моя відповідальність. Слово – носій добра, істини й краси. Повноцінне функціонування мови – запорука розквіту держави. Мова злагоди й гармонії. Мій лексичний арсенал. Відновлення історичної пам'яті та формування почуття національної гідності. Повага до національно-культурних цінностей інших народів.</i></p> <p style="text-align: center;">Наскрізнi лінії</p> <p>1. Здоров'я і безпека. <i>Взаємозв'язок сприятливого стану мовленнєвого середовища і здоров'я людини. Мова творить і мова руйнує. Лікувальні властивості слова. Цілеспрямований розвиток власних фізичних і духовних сил, волі, можливостей свого організму.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність. <i>Відповідальність за мовні вчинки. Відповідальність за результати спільної роботи. Мовний режим у родині й школі. Мовне обличчя мого міста (села). Мова – важливий чинник самовизначення нації, надійна основа розвитку країни. Вірність ідеям, принципам народної моралі та духовності. Розуміння громадянського обов'язку, готовність у будь-який час стати на захист Вітчизни.</i></p> <p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Життєздатність людини й екологія слова. Мова злагоди й гармонії. Українська мова – живий організм – сад. Стимулювання відповідальності у сфері охорони довкілля. Раціональне використання води й ґрунтів. Піклування про цілісність і недоторканість природного світу навколо нас.</i></p> <p>4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Піклування про саморозвиток як активний внесок у розвиток суспільства. Виховання потреби враховувати інтереси й особливості своїх партнерів.</i></p>			
<p><u>Знаннєвий компонент</u></p> <p><i>Студент:</i> розуміє суть понять «риторика», «мовленнєва ситуація», «мовець», «аудиторія», «текст», «комунікативний намір», «мовленнєвий вчинок»; усвідомлює важливість риторики й риторичних умінь; називає умови успішного спілкування; риси, притаманні цікавому мовцеві, гарному співрозмовникові; називає етапи підготовки виступу; відрізняє мовленнєву дію й мовленнєвий вчинок; виявляє комунікативні наміри мовця.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p><i>Студент:</i> організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); володіє навичками ознайомлювального й вивчального читання; уміє моделювати аудиторію; налагоджує контакт зі слухачем (слухачами);</p>	<p style="text-align: center;">10 год.</p>	<p>Практична риторика. Риторика як мистецтво, наука й навчальна дисципліна.</p>	<p>Роль риторики в сучасному світі.</p> <p>Мовленнєва ситуація. Елементи мовленнєвої ситуації (мовець (адресат), слухач (аудиторія), предмет мовлення, умови успішного спілкування.</p> <p>Особистість мовця (чарівність, артистизм, упевненість у собі, щирість, обізнаність, об'єктивність, доброзичливість). Риси гарного співрозмовника. Вимоги до мовлення оратора. Комунікативний стан мовця.</p> <p>Аудиторія (слухач, слухачі). Види слухання. Цілі слухання. Моделювання аудиторії. Контакт з аудиторією. Прийоми налагодження контакту.</p> <p>Текст як одиниця спілкування. Етапи</p>

<p><i>визначає</i> естетичні риси мовлення; <i>аналізує</i> чужий і власний текст; <i>висловлює припущення</i> щодо ролі риторичних знань у житті людини; <i>виявляє</i> причини успішного мовлення; <i>знаходить і зіставляє</i> різні тексти публічних виступів; <i>пропонує</i> способи вдосконалення риторичних навичок, набуття досвіду виступати публічно; <i>готує</i> текст виступу; <i>виступає</i> публічно; <i>порівнює, аналізує, оцінює</i> мовленнєві вчинки тощо.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>Студент:</i> <i>висловлює</i> своє ставлення до риторики; <i>відчуває</i> відповідальність за мовленнєві вчинки; <i>розглядає</i> мову й уміння спілкуватися як цінність; <i>має в домашній бібліотеці</i> зразки гарних публічних промов, словники, довідники.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>Студент:</i> <i>відчуває</i> задоволення від добре виголошеної промови; <i>уболює</i> за результати своєї роботи; <i>захоплюється</i> гарними промовами відомих ораторів, <i>прагне наслідувати</i> їх.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>Студент:</i> <i>ініціює</i> обговорення публічних промов; <i>висловлює</i> пропозиції щодо вдосконалення риторичної майстерності; <i>демонструє</i> впевненість під час виголошення промови; <i>бере на себе відповідальність</i> за свої мовленнєві вчинки; <i>демонструє</i> <i>небайдужість, активність</i> у розгляді питань теми.</p>			<p>підготовки тексту виступу. Види читання і записування тексту виступу. Естетика тексту. Ефективність мовлення. Стратегія і тактика мовленнєвої поведінки. Комунікативний намір. Мовленнєвий вчинок. Мовленнєва подія. <i>Види роботи (рекомендовані):</i> <i>моделювання</i> аудиторії; <i>моделювання</i> ситуації спілкування; <i>аналіз</i> змісту висловлень; <i>переказування</i> вірцевих текстів промов; <i>складання</i> плану виступу; <i>підготовка</i> композиційних частин виступу (вступу, основної частини і висновків); <i>підготовка</i> різних варіантів вступу і висновку до конкретної теми; <i>написання</i> тексту публічного виступу; <i>запам'ятовування</i> тексту виступу; <i>тренування</i> виступу; <i>добір аргументів</i> до конкретної тези; <i>добір фразеологізмів</i> до теми виступу; <i>аналіз</i> власного і чужих виступів; <i>визначення</i> комунікативних намірів мовців за текстом промови; <i>оцінювання</i> мовленнєвого вчинку; <i>висловлення</i> особистого ставлення до почутого.</p>
<p style="text-align: center;">Соціокультурна змістова лінія</p> <p><i>Привабливість і цінність життя. Упорядкування життєвих пріоритетів. Освіта як складник успіху. Приклади цінностей та етичної поведінки. Суспільні статуси людини. Принципи як «центри» людського життя. Культура мовлення пов'язана з культурою мислення. Ознаки толерантної поведінки.</i></p> <p style="text-align: center;">Наскрізнi лінії</p> <p>1. Здоров'я і безпека. <i>Хороші й погані звички. Звички, що руйнують наше життя. Подолання залежності від згубних звичок.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність. <i>Турбота про інших. Приклади відповідального ставлення до життя й навчання. Колективна й особиста відповідальність.</i></p> <p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Екологічні проблеми твого краю. Цікаві й корисні справи. Жити у злагоді з природою й людьми. Екологія мовлення.</i></p>			

<p>4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Формула успіху людини. Доброчинність як найбільша цінність і шанована риса лідера. Планування фінансового добробуту. Переваги, загрози, недоліки улюбленої справи. Фінансовий контроль. Відповідальність за фінансові проблеми в родині.</i></p>			
<p><u>Знансвий компонент</u> <i>Студент:</i> розуміє суть понять «норма», «орфоепія», «орфоепічна помилка», «орфоепічна норма», «милозвучність», «наголос», «логічний наголос»; усвідомлює важливість дотримання орфоепічної норми для сучасного компетентного мовця;</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>Студент:</i> організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); виявляє й аналізує факти порушення орфоепічної норми; працює з орфоепічним словником і словником наголосів; співвідносить в уяві звук і букву; аналізує своє й чуже усне мовлення; добирає додаткову інформацію з теми; висловлює припущення про важливість орфоепічної норми.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>Студент:</i> висловлює своє ставлення до чужих думок; відчуває відповідальність за мовленнєвий вчинок, дотримання орфоепічної норми у власному мовленні.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>Студент:</i> висловлює адекватні почуття і враження від сприйнятого на слух чужого мовлення, читання текстів різних жанрів і стилів.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>Студент:</i> ініціює обговорення складних або суперечливих питань з теми; висловлює пропозиції щодо вдосконалення культури мовлення; демонструє бажання долати труднощі в опануванні теми; виявляє активність у розгляді питань теми.</p>	<p>10 год</p>	<p>Орфоепічна норма Орфоепічна помилка. Орфоепічний словник. Поняття милозвучності. Чергування у//в, і//й як засіб милозвучності. Основні правила вимови голосних звуків. Основні правила вимови приголосних звуків. Наголос. Основні правила наголошування слів. Нормативний наголос. Варіантне наголошування слів в українській мові. Словорозрізнявальний наголос. Форморозрізнявальний наголос. Діалектний наголос. Складні випадки наголошування слів.</p>	<p><i>Види роботи (рекомендовані):</i> сприймання на слух чужого мовлення й аналіз його; виразне читання текстів різної жанрово-стильової належності; інформаційний виступ на тему «Можливості українського наголосу»; діалогівання з викладачем, студентами; написання есе на тему «Наголос – душа слова»; виразне читання улюблених поезій напам'ять. уснепереказування текстів різних стилів із творчим завданням;</p>
<p>Соціокультурна змістова лінія <i>Право кожного бути самим собою. Успіх – це результат безперервної й наполегливої діяльності. Самоосвіта – шлях до успіху. Володіти інформацією – володіти світом.</i></p> <p>Наскрізні лінії</p> <p>1. Здоров'я і безпека. <i>Мовна гігієна. Гігієна думок. Загартування протягом року. Говорити про себе й інших лише з повагою. Гумор – антибіотик від туги й депресії.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність. <i>Відповідальність за мовлене слово. Кроки до успіху. Успіх приходить до сміливих.</i></p>			

<p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток. Піклування про цілість і недоторканність природного світу довкола нас – наш обов’язок. Свіже повітря, активний подих – основа здоров’я.</p> <p>4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Як заробляти гроші у шкільному віці. Вчитися розпоряджатися грошима. Боргова пастка.</i></p>			
<p><u>Знаннєвий компонент</u> <i>Студент:</i> з’ясовує суть понять «орфографічна норма», «орфограма», «орфографічна помилка», «орфографічний словник»; усвідомлює важливість дотримання орфографічної норми для сучасного компетентного мовця; знає правила українського правопису.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>Студент:</i> організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); виявляє й пояснює порушення орфографічної норми; працює з орфографічним словником; застосовує знання на практиці; аналізує факти порушення орфографічних норм; висловлює припущення про написання того чи того слова; виявляє аналогії в написанні слів (<i>гривень – пісень</i>); знаходить і аналізує додаткову інформацію з теми.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>Студент:</i> висловлює своє ставлення до написаного (прочитаного) відчуває відповідальність за дотримання орфографічних норм.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>Студент:</i> висловлює адекватні почуття і враження від почутого або прочитаного; відчуває задоволення від власних досягнень.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>Студент:</i> ініціює обговорення складних або суперечливих питань з теми; висловлює пропозиції щодо вдосконалення культури мовлення; демонструє <i>небайдужість</i> до труднощів в опануванні теми однокурсниками, <i>активність</i> у розгляді питань теми; сприймає орфографічну грамотність як статусну річ; демонструє наміри щодо вдосконалення власної орфографічної грамотності.</p>	<p>22 год</p>	<p>Орфографічна норма Орфограма. Орфографічна помилка. Орфографічний словник. Принципи української орфографії. Ненаголошені е, и в корені слова. Апостроф. Позначення м’якості приголосних. Чергування голосних. Чергування приголосних в українській мові. Зміни приголосних при збігові їх у процесі словотворення. Спрощення приголосних. Подвоєння та подовження приголосних. Правопис префіксів. Правопис суфіксів. Уживання великої літери. Правила перенесення слів із рядка в рядок. Написання складних слів разом, окремо, з дефісом. Написання слів іншомовного походження. Правило «дев’ятки». Складні випадки написання прізвищ. Складні випадки написання географічних назв. Розрізнення прислівників і співзвучних сполук (<i>збоку – з боку, зрештою – з рештою, всередині – в середині</i> тощо). Правила написання їх. Написання не, ні з різними частинами мови Правила графічних скорочень слів.</p>	<p>Види роботи (рекомендовані): <i>редагування чужого тексту;</i> <i>підготовка конспекту тексту наукового стилю;</i> <i>добір слів для словникового диктанту;</i> <i>моделювання «Карти пам’яті» складних орфографічних тем;</i> <i>письмове докладне переказування текстів різних стилів;</i> <i>написання есе на теми: «Життя в гармонії з природою», «Моє бачення сучасної школи», «Чого варто уникати в спілкуванні», «Ціна недбалості», «Гаджети чи реальне спілкування?»;</i> <i>письмове обґрунтування свого вибору на визначену тему («Електронна чи паперова книга?»), «Улюблений вид дозвілля», «Мій вибір – здоровий спосіб життя», «Чи може зашкодити неграмотне письмо?»), «Чи потрібно вчитися заощаджувати?»), «Чи важливо бути пунктуальним», «Ця музика надихає», «Мій вибір – жити й творити в Україні», «Що означає «бути відповідальним»?»;</i> <i>письмове прохання довільного змісту;</i> <i>написання ділового листа;</i> <i>складання ієрархії життєвих цілей;</i> <i>обговорення тексту рекламного характеру;</i> <i>коментування висловлень відомих людей про читання;</i> <i>продукування і редагування текстів;</i> <i>написання диктантів;</i> <i>складання карти своїх мрій;</i> <i>обговорення тексту публіцистичного стилю;</i></p>

			коментування висловлень відомих людей про ставлення до свого здоров'я.
Соціокультурна змістова лінія			
<p><i>Гуманний світ. Уміння любити й бути щасливим. Життєві цілі. Благодійність як норма життя. Волонтерство в сучасній Україні.</i></p> <p><i>Порозуміння з друзями. Ознаки гармонійних стосунків між дітьми й дорослими. Як відновити довіру. Чи варто довіряти людям. Норми суспільної поведінки.</i></p>			
Наскрізнi лінії			
<p>1. Здоров'я і безпека. <i>Позитивні емоції – запорука здоров'я людини. Життя без конфліктів. Безпечне дозвілля. Екологічна безпека і здоров'я людини. Покращення середовища життя в міській і сільській місцевості.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність. <i>Сила волі. Відповідальність за чистий простір довкола себе. Відповідальність за кожне написане слово.</i> <i>Надійність і довіра у стосунках. Обов'язок перед рідними, друзями. Громадянські цінності. Взаємодія громадян заради спільного блага.</i></p> <p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Досягнення гармонії з природою. Читання книг як засіб розвитку людини й суспільства. Безпека на воді. Небезпечні розваги молоді.</i> <i>Міра відповідальності за недбале ставлення до природи. Темп міського життя і втрата соціальних зв'язків між людьми.</i></p> <p>4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Мої заощадження. Фінансова відповідальність кожного.</i> <i>Інноваційність і творчість – передумова успіху. Повага до чужої власності.</i></p>			
<p><u>Знаннєвий компонент</u> <i>Студент:</i> розуміє суть поняття «морфологічна норма»; усвідомлює зв'язок морфологічної норми з граматичним значенням і граматичними категоріями самостійних і службових частин мови; розрізняє морфологічні норми, пов'язані з особливостями класифікування, словозміни, вживання й поєднання різних частин мови в усному мовленні й на письмі; знає норми вживання самостійних та службових частин мови в усному та писемному мовленні; виявляє й аналізує порушення морфологічних норм; додержує правил написання відмінкових закінчень відмінюваних частин мови; коментує норми використання самостійних і службових частин мови та узгодження їх, покликаючись на правила та граматичні закономірності слововживання.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>Студент:</i> організовує власну діяльність щодо засвоєння морфологічних норм української мови (<i>визначає</i> мету, цілі засвоєння навчального матеріалу, <i>пов'язує</i> вивчене з теми із практичною діяльністю);</p>	<p>16 год.</p>	<p>Морфологічна норма Морфологічна помилка. Іменник. Рід іменників (складні випадки узгодження роду іменників типу <i>кір, дріб, біль, нежить, пил, степ, ступінь, путь</i> та ін. з іншими частинами мови). Паралельні родові форми іменника (<i>зал – зала, птах – птаха, плацкарт – плацкарта</i> тощо). Іменники чоловічого та жіночого роду, що означають назви людей за діяльністю (<i>поет – поетеса, поетка; директор – директорка, робітник – робітниця</i> та ін.). Іменники спільного і подвійного роду. Визначення роду невідмінюваних іменників та аббревіатур, правила вживання їх. Іменники, що мають лише форму однини або множини. Складні випадки відмінювання іменників. Закінчення іменників І</p>	<p>Види роботи (рекомендовані): складання діалогів із використанням іменників на позначення назв осіб за родом діяльності у формі чоловічого та жіночого роду; складання речень з іменниками спільного роду (<i>бідолаха, причепа, базіка, трудяга, ледащо, шульга, староста, ручище, забудько</i> тощо); складання розповіді про подорож Україною або світом із зазначенням назв мешканців відвіданих місць. написання пропозиції однокласників спільно спланувати дозвілля у вихідний день й згоди/відмови у відповідь; написання електронного листа; написання привітання близькій людині; написання застережень молодшим дітям щодо безпечної поведінки на воді й біля водойм; висловлення співчуття близькій людині;</p>

<p><i>планує і проєціює</i> застосування здобутих знань, набутих умінь і навичок у позанавчальних комунікативних ситуаціях; <i>проводить рефлексію</i> власної мовленнєвої діяльності з погляду додержання морфологічних норм, за потреби <i>корегує</i> її; <i>користується</i> словниками, довідковою літературою й електронними ресурсами для перевірки й удосконалення власного рівня засвоєння морфологічної норми; <i>аналізує</i> усні й письмові тексти з погляду додержання морфологічних норм.</p> <p>Ціннісний компонент <i>Студент:</i> висловлює критичне ставлення до опрацьованого дидактичного матеріалу.</p> <p>Поведінковий компонент <i>Студент:</i> <i>відчуває відповідальність</i> за власний рівень мовленнєвої культури, зокрема за додержання морфологічних норм в усному й писемному мовленні; <i>ініціює</i> конкретні заходи, бере участь у моделюванні навчальних ситуацій, спрямованих на поліпшення умов засвоєння морфологічних норм; <i>висловлює</i> пропозиції щодо подолання труднощів у засвоєнні проблемних питань з теми; <i>демонструє</i> небайдужість у розгляді питань додержання морфологічних норм, помічає і коректно виправляє морфологічні помилки у власних і чужих усних і письмових текстах.</p>	<p>відміни в орудному відмінку. Закінчення іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку. Відмінкові закінчення іменників з конкретним та абстрактним значенням (<i>терміна – терміну, феномена – феномену</i>). Паралельні закінчення іменників чоловічого роду давального відмінка (-ові, -еві (-єві) , -у (-ю)); іменників знахідного відмінка (назв побутових предметів (<i>узав олівець – узав олівця, написав лист – написав листа</i>); іменників місцевого відмінка однини (<i>на коні – на коневі, в ліжку – на ліжкові, в гаї – в гаю, на торзі – на торгу</i>); іменників місцевого відмінка множини (<i>кістями – костями, крильми – крилами, чобітьми – чоботями</i> тощо). Закінчення іменників III відміни в орудному відмінку. Словозміна іменників IV відміни. Особливості кличного відмінка. Творення й відмінювання чоловічих та жіночих імен по батькові.</p>	<p><i>написання</i> звернення до громадян міста (села) щодо чистоти довкілля; <i>коментування</i> висловлень відомих людей щодо збереження природи; <i>оголошення</i> приватного змісту; <i>переказування</i> тексту наукового чи публіцистичного стилю, що містить незмінювані іменники; <i>усне переказування</i> тексту публіцистичного стилю. <i>написання есе</i> за змістом висловів народної мудрості; <i>висловлення прохання</i> про допомогу; <i>висловлення подяки</i> незнайомим людям за допомогу; <i>написання есе</i> про явище природи, що викликає найбільше захоплення й здивування; <i>коментування</i> новин тижня, висвітлених на місцевому телеканалі; <i>планування</i> колективної роботи з розподілом ролей кожного учасника; <i>усне висловлення</i> на тему «<i>Весняне пробудження природи</i>».</p>
Соціокультурна змістова лінія		
<i>Соціальний контроль за поведінкою людей. Стимулювання нормативної поведінки. Громадська думка.</i>		
Наскрізнi лінії		
<p>1. Здоров'я і безпека.</p>		
<p><i>Активний і здоровий спосіб життя – запорука довголіття. Уміння насолоджуватися життям щодня і цінувати його. Мандрівки рідним краєм надихають і приносять насолоду й позитивні емоції.</i></p>		
<p>2. Громадянська відповідальність.</p>		
<p><i>Відповідальність за своє здоров'я. Дотримання даного слова. Важливість соціальних контактів.</i></p>		
<p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток.</p>		
<p><i>Бережне ставлення до рослинного світу рідного краю. Споживання природних багатств з урахуванням інтересів нинішнього й майбутніх поколінь. Право на сприятливе довкілля. Ознаки екологічної кризи в Україні. Забезпечення якості життя в Україні. Ще назва є, а річки вже немає (Л. Костенко).</i></p>		
<p>4. Підприємливість і фінансова грамотність.</p>		
<p><i>Планування власного бюджету. Планування бюджету колективної мандрівки. Петро Яцик – українець, який відмовився бути бідним.</i></p>		
<p>Знансвiй компонент <i>Студент:</i> <i>розуміє</i> суть понять «суперечка», «дискусія», «диспут», «полеміка», «теза», «аргумент», «сильний аргумент», «слабкий аргумент»; <i>усвідомлює</i> життєву важливість</p>	8 год	<p>Практична риторика</p>
<p>Суперечка як вид комунікації. Різновиди суперечки. Правила ведення суперечки. Аргументи й докази. Полемічні прийоми.</p>		

<p>діалогу ; знає різновиди суперечок; називає правила ведення суперечки.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> Студент: організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); володіє полемічними прийомами; обирає аргументи на підтвердження чи спростування висловленої тези; аналізує чужі аргументи; висловлює припущення про недостовірність аргументів; виявляє сильні й слабкі аргументи; готується до суперечки; ставити різноманітні запитання.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> Студент демонструє: готовність до критичного мислення; готовність висловлювати власну думку; жвавий інтерес до дискусійних питань; упевненість під час захисту своєї позиції, цінностей.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> Студент: висловлює адекватні почуття і враження від результатів роботи.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> Студент: демонструє високу культуру поведінки.</p>			<p>Мистецтво відповідати на запитання. Види роботи (рекомендовані): визначення теми й мети суперечки; визначення предмета суперечки; формування позиції, погляду на проблему; збирання матеріалу, аргументів для виступу; збирання інформації про учасників суперечки; аналіз аргументів суперника; спростування позиції суперника; формулювання запитань суперникові; дискусія на тему: «Гроші. Навіщо збирати? Де зберігати? На що витратити? Як заощаджувати?», «Мовна мода – це добре чи погано?».</p>
---	--	--	--

Соціокультурна змістова лінія

Як відновити джерела формування високої мовної культури. Мовний простір у моєму місті (селі), моїй родині. Мовний режим у школі. Мова у книзі рекордів України.

Наскрізні лінії

1. Здоров'я і безпека.

Здоров'я як особистісна цінність. Мовний режим у школі й місті (селі).

2. Громадянська відповідальність.

Відповідальність за мовні вчинки. Відповідальність за результати спільної роботи. Відповідальність за прийняте рішення.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Жити в гармонії з суспільством. Відновлювані джерела енергії. Заощадження тепла й енергії. Збереження біологічного різноманіття Землі. Участь кожної людини в розв'язанні екологічних проблем.

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Спільна діяльність. Розподіл обов'язків і відповідальності.

II курс

(74 год.)

Очікувані результати	К-сть годин	Зміст навчального матеріалу	
		Мовна змістова лінія	Мовленнєва змістова лінія
<p><u>Знаннєвий компонент</u> Студент: розуміє суть понять «мовна особистість», «мовна стійкість»; усвідомлює важливість поняття «мовна стійкість»; знає особливості вияву цієї риси.</p>	<p>2 год.</p>	<p>Мовна стійкість як ключова риса національномовної особистості Поняття мовної стійкості. Джерела, що живлять мовну стійкість.</p>	<p>Види роботи (рекомендовані): читання й аналіз текстів різних стилів; визначення ознак мовної стійкості у мовленні літературних</p>

<p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>Студент:</i> організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); добре володіє українською мовою; <i>непохитно</i> користується у побуті й навчанні українською мовою; висловлює припущення щодо важливості цієї риси мовної особистості; аналізує риси, досвід і поведінку мовної особистості.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>Студент демонструє:</i> готовність і потребу повсякчас спілкуватися державною мовою; готовність висловлювати власну думку; жвавий інтерес до дискусійних мовних питань; упевненість у своїх переконаннях, цінностях.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>Студент:</i> розвиває власні мовні смаки й мовне чуття.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>Студент:</i> демонструє високу культуру поведінки.</p>			героїв; підготовка проекту «Приклади мовної стійкості у художній літературі й українському кіно»; дискусія на тему: «Чи потрібно бути мовно стійким?»
<p style="text-align: center;">Соціокультурна змістова лінія</p> <p><i>Мовна мода і мовний смак. Читацькі смаки. Культурний простір (моєї родини, мого міста, України). Національний дух культурного простору України. Естетичний смак українців у слові, побуті, одязі.</i></p> <p style="text-align: center;">Наскрізні лінії</p> <p>1. Здоров'я і безпека. <i>Взаємозв'язок мовної практики і здоров'я людини. Мова і безпека країни.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність. <i>Відповідальність українців за долю своєї мови.</i></p> <p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Покращення довкілля. Підтримування самобутності культури українського народу. Соціальні й екологічні показники розвитку суспільства.</i></p> <p>4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Мовний етикет фахівця.</i></p>			
<p><u>Знаннєвий компонент</u> <i>Студент:</i> розуміє суть понять «метафора», «метонімія», «антитеза», «градація», «повторення», «риторичне запитання»; усвідомлює важливість уміння користуватися засобами мовного вираження.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>Студент:</i> організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); уміє користуватися засобами мовного вираження думки (інформації); інтонує текст відповідно до норм і</p>	6 год.		<p>Практична риторика Засоби мовного вираження промови. Метафора, метонімія, їхня роль у мовленні. Риторичні фігури (антитеза, градація, повторення, риторичне запитання, звернення, порівняння).</p> <p><i>Види роботи (рекомендовані):</i> розпізнавання тропів і риторичних фігур; збагачення тексту й речень тропами й фігурами;</p>

<p>правил; аналізує текст; виявляє у тексті мовні тропи й риторичні фігури; збагачує й увиразнює текст тропами й фігурами.</p> <p>Ціннісний компонент Студент демонструє: готовність до написання оригінальних текстів; здатність до публічного виступу; жвавий інтерес до мови; упевненість у результатах своєї роботи.</p> <p>Емоційний компонент відчуває естетику мови.</p> <p>Поведінковий компонент демонструє небайдужість, активність у розгляді питань теми.</p>			<p>написання висловлень із використанням тропів і фігур; зміна висловлення за допомогою тропів; добір жанрів і текстів для вживання конкретних мовних засобів; удосконалення тексту мовними засобами.</p>
<p>Соціокультурна змістова лінія <i>Успішні люди України й світу. Секрети успіху. Складники успіху.</i></p> <p>Наскрізнi лiнii</p> <p>1. Здоров'я і безпека. <i>Лікарські рослини. Здоровий спосіб життя: мрія чи реальність? Турбота про своє здоров'я. Ландшафтотерапія: черпаймо сили у красі природи.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність. <i>Перші кроки для досягнення мети.</i></p> <p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Людина – частинка природної біосфери. Гармонійність взаємовідносин людини й довкілля. Збереження біосфери – необхідна умова виживання людини. Відродження древніх традицій ставлення до природи.</i></p> <p>4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Історія одного успіху</i></p>			
<p>Знансвий компонент Студент: самостійно формулює визначення поняття «морфологічна норма»; пояснює причини й закономірності вживання певних словоформ; обгрунтовує вибір написання слова, покликаючись на засвоєні морфологічні норми; усвідомлює зв'язок морфологічної норми з лексичним значенням слова; пояснює правопис окремих словоформ, узгодження та вживання їх через лексичне та граматичне значення їх; обирає нормативні варіанти вживання слів та обгрунтовує зроблений вибір.</p> <p>Діяльнісний компонент Студент: організовує власну діяльність щодо засвоєння морфологічних норм української мови (визначає мету і цілі засвоєння навчального матеріалу, пов'язує вивчене з теми із практичною діяльністю, планує і проєціює застосування здобутих знань, набутих умінь і навичок у позанавчальних комунікативних ситуаціях, проводить рефлексію власної мовленнєвої</p>	<p>12 год.</p>	<p>Морфологічна норма Прикметник. Відмінкові закінчення прикметників. Вищий і найвищий ступені порівняння прикметників. Синонімічні способи вираження різного ступеня ознаки, використання прислівників <i>дуже, вельми, занадто, мало, вкрай, зовсім, особливо, трохи, децю, злегка</i> та ін., вживання прикметникових суфіксів і префіксів зі значенням суб'єктивної оцінки (<i>величезний, манюсінський, тонкуватий, завеликий, старенький, предобрый</i>). Прислівник. Ступені порівняння. Прикметники, що перейшли в іменники. Числівник. Складні випадки узгодження й відмінювання числівника. Дієслово, дієслівні форми.</p>	<p><i>Види роботи (рекомендовані):</i> складання усної розповіді про родину друга/подруги з використанням присвійних прикметників; складання діалогів у розмовному стилі із використанням прикметників, що містять суб'єктивну оцінку обговорюваних об'єктів; складання опису зимового лісу з використанням відносних прикметників; випускування з речень, тексту прикладів прикметників, що перейшли в іменники; випускування з «Книги рекордів України» речень з прикметниками у формі вищого й найвищого ступенів порівняння; складання розповіді про враження від цікавої мандрівки (екскурсії); написання есе про свою</p>

<p>діяльності з погляду додержання морфологічних норм, за потреби <i>корегує її</i>);</p> <p><i>користується</i> словниками, довідковою літературою та електронними ресурсами для перевірки та вдосконалення власного рівня засвоєння морфологічних норм;</p> <p><i>аналізує</i> усні і письмові тексти з погляду додержання морфологічних норм;</p> <p><i>користується алгоритмами</i> розрізнення омонімічних частин мови для нормативного вживання їх в усному і писемному мовленні;</p> <p>правильно <i>здійснює</i> синонімічну заміну одних морфологічних варіантів іншими, орієнтуючись на комунікативну доречність вживання обраної словоформи.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u></p> <p><i>Студент:</i></p> <p><i>висловлює</i> критичне ставлення до опрацьованого дидактичного матеріалу;</p> <p><i>відчуває відповідальність</i> за власний рівень мовленнєвої культури, зокрема за додержання морфологічних норм в усному й писемному мовленні.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u></p> <p><i>ініціює</i> конкретні заходи чи бере участь у моделюванні навчальних ситуацій, які спрямовані на поліпшення умов засвоєння морфологічних норм;</p> <p><i>висловлює</i> пропозиції щодо подолання труднощів у засвоєнні проблемних питань з теми;</p> <p><i>демонструє</i> небайдужість у розгляді питань додержання морфологічних норм, помічає і коректно виправляє морфологічні помилки у власних і чужих усних і письмових текстах.</p>		<p>Складні випадки словозміни дієслів <i>дати, їсти, відповісти, бути</i> та ін. Паралельні форми вираження наказового способу дієслів 1 та 2 особи множини (<i>ходімо – ходім, візьміте – візьміть, визначте – визначіть, підтвердьте – підтвердіть</i>). Активні й пасивні дієприкметники.</p>	<p>заповітну мрію;</p> <p><i>укладання</i> переліку назв премій, конкурсів, рейтингів з використанням прикметників вищого й найвищого ступенів порівняння;</p> <p><i>складання</i> тексту порівняльної характеристики двох гаджетів, фільмів, комп'ютерних програм тощо із використанням прикметників вищого ступеня порівняння;</p> <p><i>читання й переказування</i> текстів з числівниками;</p> <p><i>планування</i> бюджету туристичної мандрівки класу в Карпати (Холодний Яр, Шевченківськими місцями);</p> <p><i>складання й озвучення</i> графіків чергувань, індивідуальних розкладів додаткових занять тощо із використанням числівників на позначення дат і часу;</p> <p><i>записування</i> прислів'їв і приказок, назв пісень, кінофільмів, художніх творів, що містять числівники;</p> <p><i>складання</i> діалогів, що містять запитання і відповіді з числівниками на позначення дат і часу певних подій;</p> <p><i>виразне читання й аналіз</i> художнього тексту з наявними синонімічними формами займенників;</p> <p><i>читання й коментування</i> афоризмів, що містять заперечні та неозначені займенники;</p> <p><i>складання плану</i> на літні канікули з використанням дієслів майбутнього часу;</p> <p><i>коментування</i> сталих виразів із дієприкметниками, що перейшли в іменники, складання з ними діалогів. (<i>Очі завидюці – руки загребуці; Береженого Бог береже; Не вчи ученого їсти хліба</i></p>
--	--	--	--

			<p><i>печеного та ін);</i> <i>написання есе про реальну чи віртуальну мандрівку до одного з семи чудес України;</i> <i>складання розповіді про процес приготування певної страви, проведення дослідів тощо з використанням власне кількісних, збірних і дробових числівників;</i> <i>складання діалогів за умовами запропонованої ситуації спілкування із використанням таких дієслів, що не мають розрізнення за категорією роду;</i> <i>редагування текстів з метою виправлення помилково вжитих активних дієприкметників (виступаючий – доповідач, промовець; виступаючий (живіт) – випнутий; вируючий – розбурханий, рухаючий – той, що рухає і под.).</i></p>
<p>Соціокультурна змістова лінія</p> <p><i>Традиції й модерн у культурі й суспільстві. Публічний простір України. Культурне середовище – комфортне середовище?</i></p> <p style="text-align: center;">Наскрізнi лiнii</p> <p>1. Здоров'я і безпека. <i>Мінімізація ризиків повсякдення власними силами. Небезпеки літнього й зимового сезонів. Вплив продуктів харчування на здоров'я людини.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність. <i>Ознаки зрілості громадянського суспільства. Гармонійні стосунки з друзями.</i></p> <p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Екологічна відповідальність. Середовище життя як цінність. Екологічний рух в Україні й світі. Гармонійна взаємодія людини й природи. Екологічна просвіта.</i></p> <p>4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Підприємливість у приказках народів світу. Підприємливість літературних героїв. Підприємливість, гідна наслідування.</i></p>			
<p><u>Знаний компонент</u> <i>Студент:</i> <i>розуміє суть понять «синтаксична норма», «синтаксичне керування», «синтаксична помилка»;</i> <i>усвідомлює важливість синтаксичних умінь для розвитку мислення й мовлення;</i> <i>знає правила побудови складних речень.</i></p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>Студент:</i> <i>організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує);</i> <i>виявляє порушення синтаксичних</i></p>	<p>14 год.</p>	<p>Синтаксична норма Поняття синтаксичної норми. Синтаксична помилка. Складні випадки синтаксичного узгодження (<i>УПА засвідчила; до міста Старий Самбір; у місті Чернівці</i>). Складні випадки і варіанти синтаксичного керування (<i>відгук про роботу, радіти з перемоги і радіти перемозі; потреба в підручниках; не вживати заходів; не викликає довіри; враження від фільму; командувач військ;</i></p>	<p><i>Види роботи (рекомендовані):</i> <i>переказування текстів різних стилів;</i> <i>висловлення власних вражень від перегляду цікавого фільму;</i> <i>редагування тексту/речень;</i> <i>формулювання цілей; написання есе ; складання речень з абрєвіатурами;</i> <i>діалогування на тему «Корисне дозвілля»;</i> <i>колективне складання розповіді про уявну (віртуальну) мандрівку</i></p>

<p>зв'язків; <i>уміє</i> граматично правильно поєднувати слова в реченнях і словосполученнях; <i>аналізує</i> в тексті й реченнях приклади порушення синтаксичної норми; <i>висловлює припущення</i> про взаємозв'язок синтаксичної норми і чіткості, логічності, ясності тексту; <i>виявляє</i> у реченнях порушення правил синтаксичного керування й узгодження; <i>пропонує</i> правильні варіанти під час редагування тексту й речень.</p> <p>Ціннісний компонент <i>Студент демонструє:</i> <i>здатність</i> логічно мислити; <i>жвавий інтерес</i> до своєї мовної освіти, до прав людини і питань справедливості в суспільстві; <i>готовність</i> до навчання з метою покращення власної поведінки; <i>упевненість</i> у процесі захисту прав людини і її цінностей; <i>розуміння</i> зв'язку між засвоєнням синтаксичної норми і формуванням соціально важливих умінь і навичок.</p> <p>Емоційний компонент <i>висловлює</i> адекватні почуття у процесі роботи і враження від результатів її; <i>відчуває</i> емоційне задоволення від спостереження за красою довкілля.</p> <p>Поведінковий компонент <i>ініціює</i> нові види роботи; <i>ініціює</i> спілкування, обмін інформацією з однокласниками; <i>висловлює</i> пропозиції щодо вдосконалення граматичного ладу власного мовлення; <i>висловлює</i> пропозиції щодо активізації роботи на уроці; <i>демонструє</i> небайдужість, активність у розгляді питань теми.</p>	<p><i>багатий на копалини і багатий копалинами;</i> <i>близько десятої години;</i> <i>переміг завдяки вам;</i> <i>посіяла біля хати, за нашими розрахунками).</i> Уживання прийменників <i>в</i> і <i>на</i> з географічними назвами і просторовими іменниками (<i>відбувається в Україні; побувати в Німеччині; поглянути на Вкраїну; жити на Черкащині; піднятися на Еверест</i>).</p> <p>Словосполучення з прийменником <i>по</i> (<i>піти по гриби; по цей день; блукати по полю; триватиме з лютого по квітень; кожному по сувенірові; зауваження по суті тощо</i>).</p> <p>Словосполучення з прийменниками <i>в(у), при, за, із-за</i> (<i>посіяти у дощ; працювати в бібліотеці; росте при дорозі; за часів Мазепи; за активної підтримки</i>).</p> <p>Вживання похідних сполучників.</p> <p>Варіанти граматичного зв'язку підмета й присудка (<i>Він був активним учасником тих подій. Мій однокласник – директор школи. Перегляд вистави становить частину нашого плану на вихідний. Висіло багато картин; більшість громадян учора підтримали; більшість депутатів проголосувало; батько з сином відвідали; виставка-продаж вразила</i>).</p> <p>Пасивні конструкції з дієсловами на <i>-ся</i>.</p> <p>Синтаксичні конструкції з формою на <i>-но, -то</i>.</p> <p>Порядок слів у реченні.</p> <p>Односкладні й неповні речення.</p> <p>Прості ускладнені речення.</p> <p>Правила побудови складних речень.</p> <p>Логічні помилки в складних реченнях.</p>	<p>Україною; ускладнення простих речень порівняльними зворотами і звертаннями; <i>складання</i> особистої програми збереження здорового довкілля; <i>висловлення</i> захоплення красою природи в улюблену пору року; <i>висловлення пропозиції</i> допомогти літній людині; <i>моделювання</i> речень, ускладнених звертаннями. <i>написання</i> запрошення друзів-іноземцям на спортивний матч в Україні; <i>написання</i> розповіді «Зірки українського спорту»; <i>написання</i> листа друзі (подрузі) з іншої країни про спортивну подію у твоєму місті; <i>розроблення</i> рекомендацій щодо покрокового навантаження у заняттях спортом; <i>складання</i> <i>гасел</i> уболівальників на підтримку улюбленої команди; <i>складання</i> розповіді про можливість для занять спортом у вашому місті (селі); <i>висловлення</i> захоплення наполегливістю й досягненнями українських параолімпійців; <i>виконання</i> проекту «Синтаксичні-непорозуміння»</p>
<p style="text-align: center;">Соціокультурна змістова лінія <i>Зірки українського спорту. Улюблені види спорту українців. Шкільні змагання.</i></p>		

Сім'я як джерело формування моральності. Міцні сімейні стосунки як родинна цінність. Дружба між людьми як цінність. Дружба справжня й несправжня. Гостинність як засіб об'єднання людей. Доброта, добротність, чуйність у ставленні до себе й до інших.

Наскрізнi лiнii

1. Здоров'я і безпека.

Межі безпеки віртуального простору. Здоров'я набагато більше залежить від звичок і харчування, ніж від лікарського мистецтва. Небезпечні вчинки. Добрі й безглузді вчинки. Наслідки вчинку.

2. Громадянська відповідальність.

Фан-клуби в Україні. Вияв громадянської активності в культурному і спортивному житті села (міста, країни). Відповідальність старшого й молодшого покоління одного перед одним. Обов'язок як моральна категорія.

3. Екологічна безпека і сталий розвиток.

Переваги екологічних видів енергії. Екологічні заборони. Екологія і тривалість життя людини. Здорове довкілля – сенс життя. Безпека як цінність для людини й людства. Протистояння добра і зла. Ціннісне ставлення до життя.

4. Підприємливість і фінансова грамотність.

Корисні звички й цінні риси підприємливої людини. Способи виходу з конфліктів. Ставлення до невдач. Репутація і значення її. Розуміння багатства і бідності.

<p><u>Знаннєвий компонент</u> <i>Студент:</i> розуміє суть понять «пунктуаційна норма», «розділові знаки»; усвідомлює важливість пунктуаційної грамотності; називає правила поставлення розділових знаків.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>Студент:</i> організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); помічає і виправляє пунктуаційні помилки; інтонує текст відповідно до поставлених у ньому розділових знаків; аналізує в тексті розділові знаки; пропонує варіанти розділових знаків.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>Студент демонструє:</i> пунктуаційну грамотність; готовність до навчання з метою покращення власної грамотності; жвавий інтерес до літературної мови; розуміння зв'язку між пунктуацією й інтонацією.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>Студент:</i> виражає за допомогою інтонації почуття й емоції під час читання й переказування тексту.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>Студент:</i> ініціює дотримання у школі мовного режиму; висловлює пропозиції щодо поліпшення правописної грамотності; демонструє небайдужість,</p>	<p>18 год.</p>	<p>Пунктуаційна норма Пунктуаційна помилка. Тире між підметом і присудком у простому реченні. Розділові знаки у простих реченнях, ускладнених</p> <ul style="list-style-type: none"> - звертаннями; - однорідними членами речення; - відокремленими означеннями, прикладками, обставинами; - вставними словами і реченнями. <p>Кома в складному реченні. Крапка з комою у складному реченні. Двокрапка у складному реченні. Тире у складному реченні. Розділові знаки при прямій мові.</p>	<p><i>Види роботи (рекомендовані):</i> виразне читання текстів різних стилів, інтонування їх відповідно до наявних розділових знаків; редагування тексту; записування сприйнятого на слух тексту, поставлення розділових знаків; переписування речень і розставлення розділових знаків; конструювання речень; використання речень зі звертаннями з різною комунікативною метою; написання есе «Ця музика спонукає до думок»; «Читання робить нас кращими»; діалогування на тему «На добро відповідай добром, а на зло?», «Чому Ліна Костенко назвала страшним слова «дволикість», «дворушництво», «двозначність», «двомовність», «двоєдушність?»».</p>
---	-----------------------	--	--

активністю розгляді питань теми.			
Соціокультурна змістова лінія			
<i>Що більше світла і добра в житті – то краще. Робіть добрі справи – і світ докола вас стане добрішим. Всі успіхи починаються із самодисципліни. Добра слава і ганьба. Доброму добра пам'ять. Професійна мораль. Моральні чесноти українців.</i>			
Наскрізні лінії			
1. Здоров'я і безпека.			
<i>Бадьорий і веселий настрій – найдієвіші ліки для фізичного здоров'я. Здоров'я переважає всі життєві блага. Здоров'я – перша сходинка до щастя (Сократ). Природа – найкращий лікар. Заборона й несприйняття насилля, мародерства, обману, святотатства. Небезпека скасування моральних заборон. Розумні потреби. Аморальні стилі поведінки (демагогія, бюрократизм, міщанство, відчуження).</i>			
2. Громадянська відповідальність.			
<i>Бути людиною — це відчувати свою відповідальність (А. Сент-Екзюпері). Правильний розподіл часу. Критичне ставлення до переконань. Бережне ставлення до культурного спадку.</i>			
3. Екологічна безпека і сталий розвиток.			
<i>Перший обов'язок того, хто хоче бути здоровим, — очистити навколо себе повітря (Р. Роллан). Вияви гуманності у ставленні до всього живого. Бережне ставлення до культурного спадку. Екологічно чистий транспорт в Україні.</i>			
4. Підприємливість і фінансова грамотність			
<i>Без довіри бізнес не розвивається. Поразки в бізнесі мають загартувати і спонукати мислити й навчатися. Гарні стосунки з людьми – запорука успіху. Визнання права власності й повага до нього. Ініціативність як здатність людини самостійно започаткувати свою справу. Майстри своєї справи.</i>			
<u>Знаннєвий компонент</u> <i>Студент:</i> розуміє суть понять «стиль», «стилістична норма», «стилістична помилка»; <i>розрізняє</i> стилістичне забарвлення лексичних і словотворчих засобів мови; <i>знаходить</i> у тексті стилістично забарвлені морфологічні засоби, варіанти граматичних форм; <i>розрізняє</i> відтінки значень простих речень; <i>знаходить</i> у реченні стилістично забарвлені засоби простого і складного речення; <i>усвідомлює</i> важливість стилістичних умінь; <i>називає</i> види стилів і розрізняє їх.	10 год.	Стилістична норма Стилістична помилка. Стилістичне використання багатозначних слів і омонімів, синонімів, антонімів і паронімів. Стилістичні особливості слів іншомовного походження. Стилістичне забарвлення лексики. Книжна й розмовна лексика. Оцінна лексика. Стилістична роль неологізмів і застарілої лексики. Стилістичне забарвлення фразеологізмів. Виразальні можливості фразеологізмів. Стилістичні особливості засобів словотвору. Стилістичні особливості частин мови. Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у різних стилях.	<i>Види роботи (рекомендовані):</i> <i>редагування</i> текстів різних стилів; <i>уточнення</i> значень слів і сфери вживання їх; <i>розрізнення</i> близьких за значенням слів; <i>заміна</i> в тексті слів синонімічними; <i>вибирання</i> з лексичного запасу або зі словника найбільш влучного для висловлення власної думки; <i>складання</i> речень з поданими синонімами; <i>визначення</i> стилістичного забарвлення словотворчих засобів; <i>розрізнення</i> відтінків значень простих речень; <i>розрізнення</i> синонімічних речень; <i>заміна</i> в тексті речень стилістично доречними; <i>складання</i> речень для певного стилю <i>визначення</i> й обґрунтування стилю.
<u>Діяльнісний компонент</u> <i>Студент:</i> <i>організовує</i> свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>визначає</i> доречність використання в тексті стилістично забарвлених лексичних і фразеологічних засобів; <i>здійснює</i> синонімічну заміну з метою увиразнення стилю; <i>проводить</i> заміну стилістично нейтральних мовних засобів стилістично забарвленими і навпаки; <i>виявляє</i> порушення стилістичної норми; <i>уміє</i> редагувати текст; <i>виявляє</i> у тексті стильові ознаки; <i>порівнює</i> тексти різних стилів.			
<u>Ціннісний компонент</u> <i>Студент демонструє:</i>			

<p>вміння обирати мовно-виражальні засоби залежно від мети й ситуації спілкування;</p> <p>готовність до навчання з метою покращення власного мовлення;</p> <p>живий інтерес до граматичного багатства української мови.</p> <p>Емоційний компонент</p> <p>Студент:</p> <p>висловлює адекватні почуття, відтворені автором у тексті.</p> <p>Поведінковий компонент</p> <p>Студент:</p> <p>демонструє небайдужість, активність у розгляді питань теми, відповідальність за мовні вчинки.</p>			
<p style="text-align: center;">Соціокультурна змістова лінія</p> <p><i>Скарби, що визначають сенс життя. Сьогодення нашої країни. Духовні цінності. Соціальне піклування (піклування одне про одного, про родину, про людей похилого віку...). Нове в культурі мого народу. Наслідування чи ігнорування традицій. Культурні запозичення. Як не відцуратися свого.</i></p> <p style="text-align: center;">Наскрізнi лінії</p> <p>1. Здоров'я і безпека.</p> <p><i>Відпочинок і спокій – найкращі ліки. Рухайся більше – проживеш довше. Гімнастика – цілюща частина медицини. Позитивні думки і неконфліктна поведінка – запорука здоров'я. Взаємозв'язок мовної практики і здоров'я людини. Мова і безпека країни.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність.</p> <p><i>Міра відповідальності формує патріотизм. Роль кожного громадянина у відродженні традицій і зміцненні державності. Роль кожного громадянина у процесі розвитку мови. Мовні обов'язки громадянина України. Відповідальність за долю мови.</i></p> <p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток.</p> <p><i>Природа не пробачає жартів і насилля над нею. Природа – єдина книга, кожна сторінка якої сповнена глибокого змісту (Й. Гете). Рациональне використання природних ресурсів. Переваги велосипеда як екологічно чистого виду транспорту. Облаштування парків, алей, набережних. Благоустрій прибудинкових територій. Національні архітектурні традиції.</i></p> <p>4. Підприємливість і фінансова грамотність.</p> <p><i>Вчимося працювати ефективно й результативно. Фінансові заощадження як ознака фінансової грамотності.</i></p>			
<p>Знансвий компонент</p> <p>розуміє суть слів і понять «мовленнєвий жанр», «привітання», «представлення», «пояснення», «інструкція», «повідомлення», «похвала», «осуд», «рецензія», «характеристика», «вибачення»;</p> <p>усвідомлює важливість володіння жанровим багатством;</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>Студент:</p> <p>організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує);</p> <p>уміє користуватися жанрами у різних ситуаціях спілкування;</p> <p>аналізує тексти рецензій, привітань, характеристик тощо;</p> <p>використовує у практиці мовлення мовленнєві жанри;</p> <p>складає оригінальні тексти привітань, рецензій, пояснень тощо;</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>Студент демонструє:</p>	<p>12 год.</p>		<p>Практична риторика</p> <p>Інформаційні жанри (представлення, пояснення, інструкція, повідомлення)</p> <p>Діалогічні жанри (бесіда, телефонна розмова, листування).</p> <p>Оцінювальні жанри (похвала, осуд, рецензія, характеристика).</p> <p>Етикетні жанри(привітання, вибачення).</p> <p><i>Види роботи (рекомендовані):</i></p> <p>збирання необхідної інформації й допоміжного матеріалу для написання текстів різних жанрів;</p> <p>написання текстів різних жанрів;</p> <p>удосконалення підготовлених текстів;</p> <p>виголошування</p>

<p>готовність до спілкування, налагодження стосунків; готовність до навчання з метою покращення власної поведінки; жвавий інтерес до навчальних тем; розуміння зв'язку між вивченням риторики і формуванням соціально важливих умінь і навичок; впевненість у процесі виголошення підготовлених текстів.</p> <p>Емоційний компонент</p> <p>Студент: висловлює адекватні почуття і враження від результатів роботи.</p> <p>Поведінковий компонент</p> <p>Студент: ініціює проведення рольових ігор із застосуванням мовленнєвих жанрів; демонструє небайдужість, активність у розгляді питань теми.</p>			<p>підготовлених текстів; аналіз і самоаналіз навчальної та комунікативної діяльності.</p>
<p style="text-align: center;">Соціокультурна змістова лінія</p> <p><i>Краса довкілля. Красиві вчинки і стосунки. Мозаїка української душі (миролюбність, сміливість, волелюбність, духовність, образність сприйняття, сентиментальність, сердечність, кмітливість, життєрадісність тощо).</i></p> <p style="text-align: center;">Наскрізнi лінії</p> <p>1. Здоров'я і безпека. <i>Повага до себе і свого здоров'я.</i></p> <p>2. Громадянська відповідальність. <i>Повага до родини. Відповідальність за добробут батьків.</i></p> <p>3. Екологічна безпека і сталий розвиток. <i>Українські звичаї на сторожі безпеки.</i></p> <p>4. Підприємливість і фінансова грамотність. <i>Підприємницька спритність. Пунктуальність як риса підприємця. Уміння робити висновки з помилок.</i></p>			

5. Критерії оцінювання

Курс «Українська мова» особливий тим, що головна увагу в ньому приділяється не стільки здобуттю здобувачами освіти нової інформації, скільки виробленню навичок, умінь та формуванню ціннісних орієнтацій людини і громадянина. У процесі оцінювання поступу у розвитку громадянських компетентностей важливо дотримуватися таких принципів, як повага до гідності здобувача освіти, прозорість та зрозумілість критеріїв оцінки, справедливість, рівність.

Видами оцінювання навчальних досягнень студентів з української мови є поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання. Поточне оцінювання – це процес встановлення рівня навчальних досягнень студентів щодо оволодіння змістом предмета, вміннями й навичками відповідно до вимог програми. Поточне оцінювання здійснюється у процесі поурочного вивчення теми. Його основними завдання є: встановлення й оцінювання рівнів розуміння й первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, установлення зв'язків між ними і засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і навичок. Формами поточного оцінювання є індивідуальне, групове і фронтальне опитування; виконання студентами різних видів письмових робіт; взаємоконтроль студентів у парах і групах; самоконтроль тощо. Критерії оцінювання знань здобувачів освіти наведено в таблиці 1.

Таблиця 1. Оцінювання навчальних знань студентів

Рівень досягнень	Бали	Критерії оцінювання знань студентів
I. Початковий	1 бал	Студент (студентка) має уявлення з визначеної проблеми, за допомогою викладача може розпізнати окремі поняття курсу «Українська мова», що стосуються програмного матеріалу.

	2 бали	Студент (студентка) намагається відтворити окремі поняття, за допомогою викладача або з використанням підручника володіє елементарними знаннями за програмою; обирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні «так – ні»).
	3 бали	Студент (студентка) відтворює окремі поняття; називає структурні елементи курсу; за допомогою підручника фрагментарно визначає їхні ознаки, відчуває складнощі під час виконання простих вправ, допускає помилки у виявленні мовних одиниць.
II. Середній	4 бали	Студент (студентка) із використанням підручника дає визначення окремих понять, називає та характеризує окремі випадки порушень лексичних, морфологічних, орфоепічних, орфографічних норм, розуміє специфіку риторики як виду мистецтва.
	5 балів	Студент (студентка) самостійно дає визначення окремих понять, називає та характеризує окремі випадки порушень лексичних, морфологічних, орфоепічних, орфографічних норм, розуміє специфіку риторики як виду мистецтва, з використанням підручника відтворює навчальний матеріал.
	6 балів	Студент (студентка) самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал; аналізує окремі лексичні, морфологічні, орфоепічні, орфографічні норми, розуміє специфіку риторики як виду мистецтва; наводить приклади; намагається робити окремі висновки.
III. Достатній	7 балів	Студент (студентка) самостійно і послідовно відтворює навчальний матеріал; розкриває суть понять; формулює неповні висновки. Відповідь без критично-об'єктивного підходу до певного мовного явища; у процесі коментування опирається лише на знання, здобуті під час колективної роботи. Виконує основні вправи, виявляючи уміння, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, але виконує дії лише за аналогією; коментує мовні явища, але припускається помилок; у мовленні наявні недоліки.
	8 балів	Студент (студентка) володіє основним теоретичним матеріалом: знання виявляють розуміння основної навчальної літератури, але не виявляють ознайомлення з додатковою літературою; вільно відповідає на поставлені запитання; допускає мовленнєві помилки, не повністю пояснює вияв всіх лінгвістичних закономірностей; аналізує мовні явища, припускаючись неточностей.
	9 балів	Студент (студентка) має достатній рівень знань теоретичного матеріалу з усіх тем, передбачених програмою курсу, однак припускається незначних помилок; допускає неточність чи неповноту в окремих визначеннях (термінах), демонструє широку лінгвістичну компетенцію, але не завжди її достатньо для пояснення причинно-наслідкових зв'язків у мовній системі. виконує основні види практичних завдань; виконує дії класифікаційного характеру, але допускає мовленнєві помилки; аналізує мовні явища, припускаючись поодиноких неточностей.

IV. Високий	10 балів	Студент (студентка) має ґрунтовні знання мовної системи, усвідомлено їх застосовує під час коментування, пояснення мовних явищ та фактів; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні мовних закономірностей та законів; самостійно здобуває знання опрацьовуючи основну і додаткову літературу; використовує знання під час розв'язання пізнавальних завдань. Виконуючи вправи, виявляє уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, аргументує власні дії, надає поширені коментарі до лінгвістичних явищ, не припускаючись помилок.
	11 балів	Студент (студентка) має ґрунтовні знання мовної системи, усвідомлено їх застосовує під час коментування, пояснення мовних явищ та фактів; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні мовних закономірностей та законів; самостійно здобуває знання опрацьовуючи основну і додаткову літературу; використовує знання під час розв'язання пізнавальних завдань. Виконуючи вправи достатнього рівня складності, виявляє уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, аргументує власні дії, надає поширені коментарі до лінгвістичних явищ, не припускаючись помилок.
	12 балів	Студент (студентка) виявляє глибокі знання мовної системи, усвідомлено їх застосовує під час коментування, пояснення мовних явищ та фактів; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні мовних закономірностей та законів; самостійно здобуває знання опрацьовуючи основну і додаткову літературу; використовує знання під час розв'язання пізнавальних завдань. Виконує вправи найвищої складності, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, аргументує власні дії, надає поширені коментарі до лінгвістичних явищ, не припускаючись помилок; опирається на знання різних концепцій та підходів до тлумачення мовних фактів і закономірностей.

Для контрольної перевірки мовних знань і вмінь використовуються завдання у тестовій формі, диктанти, написання формального есе, складання переказів і твору (усно).

Тестові завдання складаються на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Одиницею контролю є вибрані студентами правильні варіанти виконання завдань тестового характеру й самостійно дібрані приклади. Оцінювання здійснюється таким чином, щоб за зазначену вище роботу студент міг одержати від 1 балу (за сумлінну роботу, яка не дала задовільного результату) до 12 балів (за бездоганно виконану роботу).

Основною формою перевірки орфографічної й пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий диктант. Матеріалом є текст, доступний для студентів. Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою. Обсяг диктанту 170-180 слів (у визначенні кількості слів у диктанті враховують як самостійні, так і службові слова. Для контрольних диктантів використовуються тексти, в яких кожне з опрацьованих протягом семестру правил орфографії та/чи пунктуації були представлені 3-5 прикладами). Текст записується студентом із голосу викладача. Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких вимог:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- виправляються, але не враховуються такі орфографічні й пунктуаційні помилки: 1) на правила, які не містить шкільна програма; 2) на ще не вивчені правила; 3) у словах з

написаннями, що не перевіряються, над якими не проводилась спеціальна робота; 4) у передачі так званої авторської пунктуації;

- повторювані помилки (помилка у тому ж слові, яке повторюється у диктанті кілька разів), вважаються однією помилкою; однотипні помилки (на те саме правило), але в різних словах вважаються різними помилками;

- розрізняють грубі й негрубі помилки; зокрема, до негрубих відносяться такі: 1) у винятках з усіх правил; 2) у написанні великої букви в складних власних найменуваннях; 3) у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками; 4) у випадках, коли замість одного знаку поставлений інший; 5) у випадках, що вимагають розрізнення не і ні (у сполученнях не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...); 6) у пропуску одного із сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності; 7) у заміні українських букв російськими;

- п'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки.

Нормативи оцінювання по балах наведені в таблиці 2.

Таблиця 2. Норми оцінювання диктанта

Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше
2	13-14
3	11-12
4	9-10
5	7-8
6	5-6
7	4
8	3
9	1+1 (негруба)
10	1
11	1 (негруба)
12	0

Есе – самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу.

Вимоги до формального есе

1. Обсяг – 1-2 сторінки тексту (120-200 слів).
2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.
3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.
4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.
5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до обговорюваного питання, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких стрибків від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.
6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.
7. Есе має містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Структура есе.

Есе складається з таких частин – вступ, основна частина, висновок.

Вступ – обґрунтування вибору теми есе.

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми тощо. Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині.

Критерії оцінювання мовного та змістового оформлення есе наведені в таблиці 3.

Таблиця 3. Критерії оцінювання мовного та змістового оформлення есе

Критерії оцінювання змісту есе	Бали	Критерії оцінювання мовного оформлення есе		Бали
		Грамотність		
		орфографічні, пунктуаційні, помилки	лексичні, граматичні, стилістичні	
Вимоги до оцінювання навчальних досягнень студентів				
Побудованому студентом тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи; теза не відповідає запропонованій темі; не наведено жодного аргументу.	1	13 і більше	9-10 і більше	1
Побудоване студентом висловлення характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексики і граматична будова мовлення; теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладу немає або він не є доречним.	2	12		2
Студенту слід працювати над виробленням умінь послідовніше й чіткіше викладати власні думки, дотримуватися змістової та стилістичної єдності висловлення, потребує збагачення та урізноманітнення лексики й граматична будова висловлення; теза частково відповідає запропонованій темі; наведений аргумент не впливає з тези; приклад не є доречним; висновок сформульовано нечітко.	3	11		3
Висловлення студента за обсягом складає дещо більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; чіткіше мають розрізнятися основна та другорядна інформація; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами; є недоліки за сімома показниками: посереднє розуміння теми; порушення послідовності побудови твору; рівень словникового запасу нижче середнього; відносна стильова єдність твору; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент.	4	9-10	7-8	4

<p>За обсягом робота студента наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент; приклад непереконливий; висновок лише частково відповідає тезі, не пов'язаний з аргументом та прикладом; трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, не простежується основна думка, відносно струнка побудова твору, середній рівень словникового запасу, бракує стильової єдності.</p>	5	7-8		5
<p>За обсягом висловлення студента сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний; студент наводить один доречний аргумент; наводить непереконливий приклад; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами; робота характеризується недоліками за п'ятьма показниками: помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий, учень (учениця) неточно добирає слова й синтаксичні конструкції.</p>	6	5-6		6
<p>Студент самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, формулює тезу, яка відповідає запропонованій темі; наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі є недоліки (до чотирьох): відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; висловлювання не завжди конкретне, просторовий виклад міркувань, не підкріплених фактичним матеріалом нелогічне розташування абзаців, переходи між ними не є вмотивованими; основна думка не аргументується.</p>	7	4	6	7
<p>Студент самостійно будує достатньо повне, осмислене висловлення, загалом ґрунтовно висвітлює тему, формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; наводить один доречний аргумент; приклад не конкретизований; висновок відповідає запропонованій темі; трапляються недоліки за трьома показниками: невміння пов'язати предмет обговорення із сучасністю, не добирає переконливі докази для обґрунтування певного явища, відносно багатство словникового запасу, робота не відзначається різноманітністю та чіткістю слововживання.</p>	8	3	5	8

Студент самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; наводить один доречний приклад; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації тощо.	9	1+1 (негруба)	4	9
Студент самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання, чітко формулює тезу; певним чином аргументує різні погляди на проблему, наводить два доречні й переконливі аргументи, приклади; неординарна побудова твору, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту, але за одним із критеріїв допущено помилку; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	10	1	3	10
Студент самостійно будує послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання; вправно формулює тезу; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, наводить два доречні й переконливі аргументи для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; приклади конкретизовані; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.	11	1 (негруба)	2	11
Студент самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлення відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить два доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно	12	–	1	12

впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів; робота відзначається багатством слововживання та художньою цінністю.				
--	--	--	--	--

За усне висловлювання (переказ, твір) ставлять одну оцінку – за зміст, а також якість мовного оформлення (орієнтовно, спираючись на досвід викладача і не підраховуючи помилок, зважаючи на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні). Окрім того, оцінюючи усне висловлювання, враховують наявність відхилень від орфоепічних норм, правильність інтонування речень.

6. Рекомендовані джерела інформації

ОСНОВНА

Підручники (навчальні посібники)

1. Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 208 с.
2. Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.

ДОПОМІЖНА

1. Практикум з методики навчання української мови. Практичний посібник. [Електронне видання] / Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І., Попова Л.О. – Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. 142 с
2. Українська мова у визначеннях, таблицях і схемах. 5–11 класи. — Харків : Вид-во «Ранок», 2020. — 128 с. — (Серія «Рятівник 2.0»).
3. Дорожня карта вчителя мовно-літературної галузі: інструментарії оцінювання (для 5–8 (НУШ) та 9–11 класів закладів загальної середньої освіти)/ Т. Гнаткович, О. Котусенко, О. Опачко - ЗППО - 53 с

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Тренажер з правопису української мови. Вправи онлайн: <https://webpen.com.ua>
2. Українська мова та література – підготовка до ЗНО і не тільки: <https://zno.if.ua>
3. Правила української мови <https://pravila-uk-mova.com.ua>
4. ЗНО/НМТ онлайн – тренувальні тести <https://zno.osvita.ua>
5. EdEra – студія онлайн-освіти: <https://www.ed-era.com>
6. Академічний тлумачний словник української мови: <http://sum.in.ua>
7. Словник – тлумачний словник української мови: <https://slovyk.ua>